

Adölesanlarda motivasyonel görüşme ile ilgili hemşirelik alanında yapılan lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi: Türkiye örneği

Bibliometric analysis of nursing postgraduate theses on motivational interviewing with adolescents: The case of Türkiye

Büşra Kütük^{a,*}, Aynur AYTEKİN ÖZDEMİR^a

^a İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, İstanbul, Türkiye

ÖZET

Amaç: Bu çalışmanın amacı, Türkiye'de adölesanlarda motivasyonel görüşme konusunda hemşirelik alanında yapılan lisansüstü tezleri çeşitli parametreler açısından incelemektir.

Yöntem: Çalışmanın evrenini, Nisan-Mayıs 2024 tarihleri arasında Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nde "adölesanlarda motivasyonel görüşme" temalı anahtar kelimeler kullanılarak yapılan arama sonucunda hemşirelik alanında tespit edilen 77 lisansüstü tez oluşturmuştur. Literatür taraması sırasında, "Tez Adı" seçeneği kullanılarak "adölesan", "ergen", "motivasyonel görüşme" anahtar kelimeleriyle arama yapılmıştır. Bu süreçte, dahil edilme kriterlerine uymayan, tekrarlanan, eksik metinli ve Türkçe olmayan tezler eleme kriterleri olarak belirlenmiş ve geriye kalan 7 lisansüstü tez çalışmaya dahil edilmiştir.

Bulgular: Hemşirelik alanında adölesanlar ile yapılan motivasyonel görüşme konulu ilk lisansüstü tez 2008 yılında yayınlanmıştır. Altı tez yarı deneysel/deneysel tasarımda, bir tez ise hem metodolojik hem de deneysel tasarımda yapılmıştır. Lisansüstü tezlerin tamamında hemşire liderliğinde motivasyonel görüşme tekniği kullanılmıştır. Lisansüstü tezlerin altısı doktora tezi, bir tanesi ise yüksek lisans tezi olarak yayınlanmıştır. Çalışma grubu olarak ortaokul ve lise öğrencileri, astım ve tip 1 diyabetli adölesanlar seçilmiştir.

Sonuç: Çoğunluğu deneysel tipte yapılan lisansüstü tezlerin sonuçlarına dayanarak adölesanlar ile farklı konularda motivasyonel görüşme tekniğinin ve motivasyonel görüşme temelli eğitim programlarının kullanılması olumlu tutum ve/veya davranış değişiklikleri kazandırmada etkili olduğu bulunmuştur. Adölesan dönemdeki fiziksel ve duygusal değişiklikler olumsuz davranış şekilleri oluşmasında etkili olduğundan, olumlu davranış değişikliği kazandırmayı sağlayan motivasyonel görüşme tekniğinin kullanılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Adölesan; hemşirelik; lisansüstü tez; motivasyonel görüşme

ABSTRACT

Aim: The purpose of this study is to examine postgraduate theses in the field of nursing in Turkey, focusing on motivational interviewing in adolescents, from different perspectives.

Method: The population of the study consisted of 77 postgraduate theses in the field of nursing, identified as a result of a search using keywords with the theme "motivational interviewing in adolescents" in the National Thesis Center of the Council of Higher Education between April and May 2024. During the literature review, the "Thesis Title" option was used to search with the keywords "adolescent," "teenager," and "motivational interviewing." In this process, theses that did not meet inclusion criteria, were duplicates, had incomplete texts, or were not in Turkish were determined as exclusion criteria, leaving 7 graduate theses to be included in the study.

Results: The first postgraduate thesis on motivational interviewing with adolescents in the field of nursing was published in 2008. Six of the theses employed a quasi-experimental or experimental design, while one used both a methodological and experimental design. All of these postgraduate theses used the motivational interviewing technique under the leadership of a nurse. Six of the theses were completed as doctoral dissertations, and one as a master's thesis. The study populations consisted of middle and high school students and adolescents with asthma and type 1 diabetes.

Conclusion: Based on the results of predominantly experimental postgraduate theses, it was found that the use of motivational interviewing techniques and motivational interviewing-based educational programs on various topics with adolescents was found to be effective in promoting positive attitudes and/or behavior changes. Since the physical and emotional changes during adolescence contribute to the development of negative behaviors, there is a need to utilize motivational interviewing techniques that promote positive behavior change.

Keywords: Adolescent; nursing; graduate thesis; motivational interviewing

Bu çalışma 1-3 Haziran 2024 Ege 11. Uluslararası Uygulamalı Bilimler Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

* Corresponding author.

E-mail address: busra.kutuk@medeniyet.edu.tr (B. K.)

Geliş Tarihi / Received: 25.09.2024 Kabul Tarihi/Accepted: 04.11.2024

Giriş

Adölesan dönem, 10-19 yaş arası kapsayan çocukluktan yetişkinliğe geçiş süreci olarak tanımlanmaktadır (WHO, 2015). Adölesanlar genel olarak nüfusun sağlıklı kesimini oluşturmaktadır. Ancak bu dönemde ortaya çıkan gelişimsel değişiklikler, ilerleyen dönemlerde hastalık risklerini ve adölesanların sağlıkla ilgili çeşitli davranışlarını etkileyebilir (Lomba, Kroll, Apóstolo, Gameiro, & Apóstolo 2016). Bu dönemde sağlık sorunları ve riskli davranışlar, adölesanların fiziksel ve bilişsel gelişimini sekteye uğratabilir ve dolayısıyla sağlıkla ilgili kararlara ilişkin düşünme ve harekete geçme becerilerini etkileyebilir (WHO, 2015). Adölesan dönemde adölesanın sağlığıyla ilgili davranışları, “sağlık-hastalık” döngüsü üzerindeki etkinin yanı sıra gelecekteki sağlık davranışlarını da etkileme potansiyeline sahiptir. Birçok çalışma geçmişteki sağlık davranışlarının gelecekteki davranışların iyi bir belirleyicisi olduğunu göstermiştir (Stenlund ve ark.,2022; Lomba, Kroll, Apóstolo, Gameiro & Apóstolo, 2016). Bu nedenle adölesan dönemde sağlığı geliştirmeye yönelik uygulamaların teşvik edilmesi ve adölesanları riskli davranışlardan koruyacak önlemlerin alınması gelecekte yaşanması muhtemel sağlık sorunlarının önlenmesi açısından önemlidir (Aytekin Özdemir & Köse, 2019).

Sağlık profesyonelleri geleneksel olarak; bireyin sağlığını etkileyen davranışları ve alışkanlıkları oluşturmak ve sağlıklı yaşam biçimi davranışlarını teşvik etmek amacıyla bilgilendirme yoluyla sağlık eğitimi faaliyetlerini sürdürmektedir. Ancak bireyleri güçlendirmek ve davranış değişikliği oluşturmak için yapılan geleneksel sağlık eğitimlerinin yetersiz kaldığı bilinmektedir (Bilgin, Muz, & Yuce, 2022; Michalopoulou ve ark., 2022). Sonuçta insanlar, davranışları ya da alışkanlıkları ile ilgili bir değişim zorunluluğunun farkında olmalarına ve ne yapmaları gerektiğini bilmelerine rağmen riskli/sağlıksız davranışlarda bulunmaya devam etmektedir. Eksik olan şey, bireylerin mevcut olan bilgiyi uygulama motivasyonudur (Lundahl & Burke, 2009).

Davranış değişikliği, motivasyonel değişkenleri de içeren çoklu belirleyicilere sahip karmaşık bir olgudur. Mevcut durumu korumak ve yeni davranış biçimine geçme arasındaki ikileme olan bireyin yeni davranış biçimine geçmeye yönlendirecek itici etkenlere ihtiyacı vardır. Örneğin adölesanlara belirli bir davranışta bulunmaya devam etmeleri halinde kardiyovasküler hastalık, felç ya da diyabet gibi kronik bir hastalığa sahip olma riskinin artacağını söylemek, istenen davranış değişikliğini tetiklemek için nadiren yeterlidir. Bireyler değişimin gerçekten etkili olduğuna ve bunu gerçekleştirebileceklerine inandıkları zaman değişme olasılıkları yükselir (Lomba ve ark., 2016). Bu nedenle sağlık profesyonellerinin bireylerde davranış değişikliğini kolaylaştıran tekniklerden biri olan motivasyon tekniklerinde uzmanlaşmak için özel eğitim almaları oldukça önemlidir. Bu bağlamda; koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetleri kapsamında bireylerde sağlıklı yaşam biçimi davranışlarını tesis etmek amacıyla sağlıklı/hasta bireyleri davranış değişikliği yapmaları için motive etmek de önemli bir hemşirelik görevidir (Bischof, Bischof, & Rumpf, 2021; Searight, 2018).

Adölesanlar bir yandan kendi özerkliklerini ve kimliklerini oluşturmaya çalışırken bir yandan da sosyal etkileşimler ve ahlaki meselelerle mücadele etmekte, bu da kararsızlığa yol açmaktadır. Motivasyonel görüşme tekniği adölesana, kendi davranışları hakkında karar verme hakkını sunarak özerkliğini destekler, riskli sağlık davranışlarını değiştirmesi için olasılıkları ve sonuçlarını keşfetmesine izin verir (Bilgin & Evcimen, 2020; Yıldız & Bayat, 2018; Jackman, 2012). Motivasyonel görüşme tekniğinin etkinliği; bağımlılık davranışlarının değiştirilmesi, suç işleme davranışına müdahale, yeme bozuklukları, kronik hastalıklarda tedavi yönetimi, okul ortamlarında öğrenmenin teşvik edilmesi veya risk altındaki adölesanlara müdahale gibi farklı alanlarda yaygın olarak test edilmiştir (Bilgin ve ark., 2022; Michalopoulou ve ark., 2022; Lomba ve ark., 2016; Bischof, Bischof & Rumpf, 2021). Önceki çalışmalarda motivasyonel görüşme tekniği ile adölesanların davranış değişimi için motive olduğu ve davranış değişimine olumlu katkı sağladığı bildirilmiştir. Çalışmalar, motivasyonel görüşmenin davranış değişikliği sağlamada etkili olduğu yönündeki

kanıtlara dayanarak sağlık profesyonelleri tarafından kullanımını teşvik etmektedir (Bilgin ve ark., 2022; Michalopoulou ve ark., 2022; Lomba ve ark., 2016; Bischof ve ark., 2021; Searight, 2018; Jackman, 2012).

Hemşireler, sağlıklı/hasta bireyin sağlıklı yaşam biçimi davranışları kazanma ve hastalık yönetimi gibi konularda davranış değişim sürecinde önemli bir rol oynamaktadır. Özellikle gelişimsel olarak bazı zorluklarla mücadele eden adölesanlarda hemşirelerin motivasyonel görüşme tekniğini kullanarak riskli davranışların sona erdirilmesi ve/veya olumlu sağlık davranışlarının benimsenmesi sürecini kolaylaştırabilirler (Jackman, 2012; Lomba ve ark., 2016). Bu bilgilerden yola çıkarak; adölesanlarda hemşire liderliğinde motivasyonel görüşmenin kullanıma ilişkin ülkemiz literatürünün ne düzeyde olduğunu incelemek gelecekte hemşirelik uygulama ve araştırmalarının gelişimini desteklemede ilk adımlardan biri olabilir. Bu amaçla Türkiye’de hemşirelik alanında yapılan lisansüstü tezleri incelemenin araştırmacıya önemli bir bakış açısı kazandıracığına inanıyoruz.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de adölesanlarda motivasyonel görüşme konusunda hemşirelik alanında yapılan lisansüstü tezleri çeşitli parametreler açısından incelemektir. Bu araştırmada hemşirelik alanında yapılan lisansüstü tezler geriye dönük taranmış ve incelenmiştir. Şu sorulara cevap aranmıştır:

- Lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı nedir?
- Lisansüstü tezlerin programa göre dağılımları nedir?
- Lisansüstü tezlerin anabilim dallarına göre dağılımı nedir?
- Lisansüstü tezlerin araştırma tipi dağılımları nedir?
- Lisansüstü tezlerin örneklem gruplarının özellikleri nelerdir?
- Lisansüstü tezlerin sonuçları nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın Tipi

Bu araştırma doküman inceleme tekniği ve tarama modellerinden tekil tarama modeli ile yürütülmüş tanımlayıcı tipte bir araştırmadır.

Araştırmaya Dahil Edilme Kriterleri

- Lisansüstü tezlerin erişime açık olması,
- Lisansüstü tezlerin Türkiye’de yürütülmüş olması,
- Lisansüstü tezlerin Türkçe olarak yazılması,
- Lisansüstü tezlerin adölesan dönem (10-19) yaş grubunda yapılması,
- Lisansüstü tezlerin hemşirelik alanında yapılmış olması.

Verilerin Toplanması

Bu çalışmada, belirli bir tarih aralığı olmaksızın Türkiye’de adölesanlar ile motivasyonel görüşme üzerine yürütülmüş hemşirelik lisansüstü tezler, Nisan-Mayıs 2024 tarihlerinde İstanbul Medeniyet Üniversitesi erişim alt yapısı ile YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında gelişmiş tarama aracılığı ile taranmış ve incelenmiştir. Literatür incelenirken “Tez Adı” seçilip “Arama Terimi” alanına “motivasyonel görüşme” anahtar kelimesi ile tarama yapılmış ve yapılan tarama sonucunda hemşirelik alanında toplamda 77 lisansüstü tez bulunmuştur. “Adölesan”, “ergen” anahtar kelimeleri ile tarama yapıldığında dahil edilme kriterlerine uymayan, tam metnine ulaşılamayan, tekrarlanan ve Türkçe yazılmamış tezler çıkarılmış, geriye kalan 7 lisansüstü tez çalışmaya dahil edilmiştir. Lisansüstü tezler türleri, yayınlanma yılları, hangi anabilim dallarında yapıldıkları, araştırma tipi, örneklem grubu ve araştırma sonuçları gibi parametreler açısından incelenmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü

Bu araştırma, geriye dönük inceleme modeli kullanılarak yürütüldüğünden etik kurul onayı alınmamıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Lisansüstü tezler türleri, yayınlanma yılları, hangi anabilim dallarında yapıldıkları, araştırma tipleri, örneklem grupları ve araştırma sonuçları gibi parametreler açısından incelenmiştir. Veriler, SPSS 25 (Statistical Package for the Social Sciences) programı ve Microsoft Office 2016 programı kullanılarak yüzdelik ve sayı ile analiz edilmiştir.

Bulgular

Bu çalışmada, Türkiye’de adölesanlarda motivasyonel görüşme konusunda hemşirelik alanında yüksek lisans ve doktora tezi olarak yürütülmüş ve Türkçe yazılmış yedi (n=7) tez incelenmiştir. Bu tezlerden eskisi 2008 yılında, en yenisi ise 2023 yılında yayınlanmıştır. Bulgular, “Tezin Türü” “Tezin Yürütüldüğü Anabilim Dalı”, “Amaç”, “Araştırma Türü ve Örneklem Sayısı”, “Veri Toplama Araçları” ve “Sonuç” olmak üzere altı başlık altında incelenmiştir (Tablo 1).

Adölesanlarda hemşire liderliğinde motivasyonel görüşme konulu lisansüstü tezler, İstanbul (Yurt, 2008), Kahramanmaraş (Taş, 2015), Sivas (Şahin, 2023; Yıldız, 2015), Elâzığ (Evcimen, 2018), Muş (Evcimen, 2023), Ankara (Akca, 2023)’da yapılmıştır. Lisansüstü tezlerden %85.7’si (n=6) doktora tezi (Akca, 2023; Taş, 2015; Şahin, 2023; Yıldız, 2015; Evcimen, 2023; Yurt, 2008) ve %14.3’ü (n=1) yüksek lisans tezi (Evcimen, 2018) olarak yayınlanmıştır (Tablo 1).

Tezlerin araştırma tipi incelendiğinde; Evcimen (2018) tek grupta ön test-son test yarı deneysel desende; Şahin (2023) ve Akca (2023) paralel gruplarda randomize kontrollü deneysel tasarımda; Evcimen (2023), Yıldız (2015) ve Taş (2015) ön test- son test randomize kontrollü deneysel tasarımda; Yurt (2008) metodolojik ve tek grupta ön test-son test deneme modelinde çalışmalarını yürüttükleri belirlenmiştir (Tablo 1).

Lisansüstü tezlerin %71.4’ünde (n=5) örneklem grubunu sağlıklı adölesanlar oluştururken, %28.6’sı (n=2) kronik hastalığı olan adölesanlar ile yürütülmüştür. Yurt (2008) ve Evcimen (2023)’in tezinde sağlıklı ortaokul öğrencileri; Taş (2015), Akca (2023) ve Şahin (2023)’in tezinde sağlıklı lise öğrencileri; Yıldız (2015)’in tezinde astım tanılı adölesanlar ve Evcimen (2018)’in tezinde tip 1 diyabet tanılı adölesanlar örneklem grubunu oluşturmuştur (Tablo 1).

Hemşire liderliğinde yapılan motivasyonel görüşmelerin etkinliğinin incelendiği lisansüstü tezlerin farklı anabilim dallarında üretildiği belirlenmiştir. Tezlerin %42.9’u (n=3) Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalında, %42.9’u (n=3) Hemşirelik Anabilim Dalında ve %14.2’si (n=1) Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalında yapılmıştır (Tablo 1).

Tablo 1. Adölesanlarda hemşire liderliğinde yapılan motivasyonel görüşmelerin etkinliğinin incelendiği lisansüstü tezlerin özellikleri

Yazar/ Yıl/ Türü	Anabilim Dalı	Amaç	Araştırma Türü ve Örneklem	Veri Toplama Araçları	Sonuç
Yurt, 2008 (Doktora Tezi)	Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı	<ul style="list-style-type: none"> 12-14 yaş kilolu adölesanların beslenme tutum ve davranışları ile planlanmış davranış teorisine göre “sağlıklı beslenme”, “egzersiz” ve “kilo verme” niyetlerini belirlemek için bir ölçüm aracı geliştirmek Adölesanlarda motivasyonel görüşmelerin beslenme egzersiz tutum ve davranışları ile BKİ* üzerindeki etkisini belirlemek 	<p>Birinci aşama: Metodolojik İkinci aşama: Tek grupta ön test-son test deneme modeli</p> <ul style="list-style-type: none"> Ortaokul öğrencileri (6,7,8. sınıf) n= 32 	<ul style="list-style-type: none"> Beslenme-Egzersiz Tutum Ölçeği Beslenme-Egzersiz Davranış Ölçeği Sağlıklı Beslenme Ölçeği Egzersiz Ölçeği Kilo Verme Ölçeği 	<ul style="list-style-type: none"> Araştırma kapsamında Beslenme-Egzersiz Tutum Ölçeği, Beslenme-Egzersiz Davranış Ölçeği, Sağlıklı Beslenme Ölçeği, Egzersiz Ölçeği ve Kilo Verme Ölçeği geliştirilmiştir. Motivasyonel görüşmeler kilolu adölesanların kilo vermelerinde etkili olmuştur. Kilolu adölesanların beslenme ile ilgili davranış ve tutumları olumlu yönde etkilenmiştir.
Taş, 2015 (Doktora Tezi)	Hemşirelik Anabilim Dalı (Halk Sağlığı Hemşireliği)	Lise öğrencilerinde ağızotunu bırakmaya yönelik Transteoretik Model temelli motivasyonel görüşmelerin etkisini araştırmak	<p>Ön test- son test randomize kontrollü deneysel tasarım</p> <ul style="list-style-type: none"> Lise öğrencileri (9,10, 11. sınıf) Deney Grubu n=45 Kontrol Grubu n=45 	<ul style="list-style-type: none"> Kişisel Bilgi Formu Nikotin Bağımlılık Düzeyi Testi/ Fagerström Tolerans Testi Ölçeği Değişim Aşamalarının Sınıflandırılması Ölçeği Davranış Değişirme Süreci Ölçeği Öz-Etkililik Ölçeği Teşvik Eden Faktörler Ölçeği Karar Alma Ölçeği 	Motivasyonel görüşmelerin Transteoretik Model ile birlikte kullanılmasının davranış değiştirmede ve ağızotunu bırakmada etkili olduğu tespit edilmiştir.

* Beden Kitle İndeksi

Yıldız, 2015 (Doktora Tezi)	Hemşirelik Anabilim Dalı (Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği)	Astımlı adolesanlarda motivasyonel görüşmenin astım kontrolüne, öz etkililiğe ve yaşam kalitesine etkisini değerlendirmek	Ön test-son test, randomize kontrollü deneysel tasarım • 12-18 yaş grubu adolesanlar Deney Grubu n=15 Kontrol Grubu n=15	<ul style="list-style-type: none"> Adölesan-Aile Tanıtıcı Bilgi Formu Astım Kontrol Testi (12 yaş ve üzeri) Astımlı Çocuklar ve Adölesanlar İçin Öz-Etkililik Ölçeği Çocuklar için Astım Yaşam Kalitesi Ölçeği Solunum Fonksiyon Testi İzlem Formu Motivasyonel Görüşme Formu 	Deney grubundaki adolesanların astım kontrol testi, öz etkililik ölçeği, yaşam kalitesi tüm alt ölçekleri, solunum fonksiyon testi ortalama puanları artmıştır. Ayrıca çalışma öncesine göre ilaç kullanım özelliklerinde, inhaler kullanım becerilerinde ve ev ortamında olumlu değişimler olduğu belirlenmiştir.
Evcimen, 2018 (Y. Lisans Tezi)	Hemşirelik Anabilim Dalı	Tip 1 diyabetli ergenlerde motivasyonel görüşme tekniği temelli diyabet öz yönetimi eğitiminin öz etkililik, sağlıklı yaşam biçimi davranışı geliştirme ve HbA1c düzeylerine olan etkisini incelemek	Tek grupta ön test-son test yarı deneysel desen • 11-18 yaş grubu adolesanlar n= 66	<ul style="list-style-type: none"> Sosyo Demografik Özellikler Soru Formu Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Ölçeği Öz Etkililik Ölçeği 	Motivasyonel görüşmenin tip 1 diyabet yönetiminde öz etkililiği artırdığı, sağlıklı yaşam biçimi davranışlarında gelişim sağladığı ve metabolik kontrolün sağlanmasında etkili olduğu görülmüştür.
Evcimen, 2023 (Doktora Tezi)	Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı	Obez adolesanlara uygulanan motivasyonel görüşmenin beslenme egzersiz davranışı, sedanter aktivite süresi ve antropometrik sonuçlar üzerine etkisini incelemek	Ön test-son test randomize kontrollü deneysel tasarım • Ortaokul öğrencileri (5, 6, 7. sınıf) Deney Grubu n=38 Kontrol Grubu n=38	<ul style="list-style-type: none"> Kişisel Bilgi Formu Beslenme- Egzersiz Davranışları Ölçeği Adölesan Sedanter Aktivite Anketi Antropometrik Ölçüm Formu 	Obez adolesanlara uygulanan motivasyonel görüşmenin beslenme, egzersiz davranışları, sedanter aktivite süreleri ve antropometrik sonuçlar üzerinde pozitif yönde değişim oluşturduğu belirlenmiştir.
Şahin, 2023 (Doktora Tezi)	Hemşirelik Anabilim Dalı	Adölesanlarda motivasyonel görüşmenin akran zorbalığı ve siber zorbalığa etkisini belirlemek	Paralel grup randomize kontrollü deneysel tasarım • Lise öğrencileri (9.sınıf) Deney Grubu n=28 Kontrol Grubu n=28	<ul style="list-style-type: none"> Katılımcı Bilgi Formu Akran Zorbalığı Belirleme Ölçeği Siber Mağduriyet ve Zorbalık Ölçeği 	Araştırma sonucunda motivasyonel görüşmenin akran zorbalığı ve siber zorbalık davranışlarını azaltmada etkili olduğu belirlenmiştir.
Akca, 2023 (Doktora Tezi)	Hemşirelik Anabilim Dalı	Adölesanlarda sağlık okuryazarlığı temel alınarak uygulanan motivasyonel görüşmelerin ve sağlık eğitiminin beslenme ile fiziksel aktivite davranışlarına etkisini incelemek	Paralel grup randomize kontrollü deneysel tasarım • Lise öğrencileri (9.sınıf) Motivasyonel Görüşme Grubu=21 Sağlık Eğitimi Grubu=21 Kontrol Grubu=21	<ul style="list-style-type: none"> Kişisel Bilgi Formu Okul Çağındaki Çocuklar İçin Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği Adölesan Sağlığı Geliştirme Ölçeği Beslenme ve Egzersiz Alt Boyutları Çocuklar İçin Sağlıklı Beslenme ve Fiziksel Aktivite Öz Yeterliliği Ölçeği Beslenme-Egzersiz Tutum Ölçeği 	Adölesanlara uygulanan sağlık okuryazarlığı temelli motivasyonel görüşmelerin ve sağlık eğitiminin beslenme ve fiziksel aktivite davranışlarının gelişmesinde etkili olduğu belirlenmiştir.

Tartışma

Türkiye’de hemşirelik alanında adölesanlarda motivasyonel görüşmenin etkinliğinin incelendiği lisansüstü tezlerin bibliyometrik olarak incelenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada, YÖK Ulusal Tez Merkezinde kayıtlı ve araştırmaya dahil edilme kriterlerini taşıyan 7 adet lisansüstü tez bulunmuştur. Bu çalışmada tezler bazı parametreler açısından incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

Çalışma kapsamına alınan 7 tezden 3’ünde; adölesanların beslenme ve fiziksel aktive/egzersiz konusundaki tutum ve/veya davranışlarında değişiklik oluşturmak amacıyla motivasyonel görüşme programı uygulanmış ve etkinliği değerlendirilmiştir (Yurt, 2008; Evcimen 2023; Akca, 2023). Yurt (2008), 12-14 yaş kilolu adölesanlara haftada bir gün 2 saat süren ve toplam 13 oturumdan oluşan grup motivasyonel görüşmeleri yapmıştır. Motivasyonel görüşmelerin beslenme- egzersiz tutum ve davranışlarına etkilerini belirlemeye yönelik metodolojik ve tek grupta ön test-son test deneme modelinin kullanarak yapmış olduğu doktora tezinin ilk aşamasında ölçüm aracı olarak kullanmak için bazı ölçekler (Beslenme-Egzersiz Tutum Ölçeği, Beslenme-Egzersiz Davranış Ölçeği, Sağlıklı Beslenme Ölçeği, Egzersiz Ölçeği ve Kilo Verme Ölçeği) geliştirmiştir. Araştırmanın ikinci aşamasında adölesanlara hemşire liderliğinde motivasyonel görüşme girişimi uygulanmış; sonuç olarak motivasyonel görüşmeler ile kilolu adölesanların fiziksel aktivite ve beslenmeye karşı tutumlarının olumlu yönde değiştiği ve adölesanların kilo vermelerinde de etkili olduğu belirlenmiştir. Evcimen (2023) doktora tezini; deney grubundaki obez adölesanlar ile 6 oturum şeklinde yürüttüğü motivasyonel görüşmelerin beslenme, egzersiz davranışı, sedanter aktivite süresi ve antropometrik ölçümlere etkisini incelemek amacıyla ön test-son test randomize kontrollü deneysel olarak gerçekleştirmiştir. Sonuç olarak; deney grubundaki adölesanların sedanter aktivite sürelerinin düştüğü ve BKİ değerlerinin azaldığını bulmuş; ek olarak Beslenme Egzersiz Davranışları Ölçeğinin alt boyut puan ortalamalarının kontrol grubuna göre anlamlı farklılık gösterdiğini belirlemiştir. Akca (2023) doktora tezini; adölesanlarda sağlık okuryazarlığı temelli her biri yaklaşık 40 dakika süren 6 oturum şeklinde motivasyonel görüşmelerin ve tek başına sağlık eğitiminin beslenme ve fiziksel aktivite davranışlarına etkilerini incelemek amacıyla paralel grupta ön test-son test deneysel tasarımda yapmıştır. Sonuç olarak; motivasyonel görüşme grubu ve sağlık eğitimi grubunun beslenme ve egzersiz ortalama puanlarının kontrol grubundan anlamlı derecede daha yüksek olduğu; motivasyonel görüşme ve sağlık eğitimi grupları arasında son test puan ortalamaları bakımından farklılık olmadığını saptamıştır. Literatürde motivasyonel görüşmenin fiziksel aktivite/egzersiz ve beslenme davranışlarını geliştirmede etkili olduğu belirlenmiştir (Armenta & James, 2021). Akca (2023), adölesanların beslenme ve fiziksel aktivite davranışlarında değişiklik oluşturmada motivasyonel görüşmeyi sağlık okuryazarlığını geliştirmeye temellendirerek gerçekleştirmiş olması ve çalışmaya alınma kriteri olarak BKİ açısından bir seçim yapmaması özellikleri ile diğer iki tezden farklılık göstermiştir. Yurt (2008) ve Evcimen (2023)’in çalışmalarının örneklem grubunu obez/kilolu adölesanlar oluşturmuştur. Literatürde obez/kilolu adölesanlarda motivasyonel görüşme tekniğinin etkisinin incelendiği çalışmalar da yer almaktadır. Bu çalışmalarda da motivasyonel görüşmelerin uygulandığı deney grubundaki obez adölesanların kontrol grubundaki obez adölesanlara göre antropometrik ölçümlerinin (boy, kilo) anlamlı derecede farklılık gösterdiği ayrıca BKİ değerlerinin anlamlı şekilde azaldığı saptanmıştır (Wong & Cheng, 2013; Ball ve ark., 2011; Yurt, 2008; Gourlan, Philippe Sarrazin, & Trouilloud, 2013; Brennan, 2016; Kong ve ark., 2013). Yurt (2008), Evcimen (2023) ve Akca (2023)’nın tezlerinin sonuçları doğrultusunda adölesanlarda hemşire liderliğinde yapılan motivasyonel görüşmelerin adölesanlarda beslenme ve egzersiz konusunda tutum ve/veya davranış değişikliği sağlamada olumlu katkı sağladığı ve BKİ değerlerinde pozitif yönde değişimlerin oluşmasında etkili olduğu söylenebilir. Bu üç tez adölesanlarda beslenme ve egzersiz ile ilgili tutum ve/veya davranış değişikliği sağlamada motivasyonel görüşmelerin etkisine odaklanarak ortak bir noktada buluşmuş ve alana katkı sunan önemli kanıtlar elde etmiştir.

Taş (2015), lise öğrencilerinin ağızotu (dumansız tütün) kullanımlarını sonlandırmayı amaçlayan toplam 5 oturumdan oluşan bireysel motivasyonel görüşmelerin etkisinin incelendiği ön test-son test randomize kontrollü deneysel olarak yaptığı doktora tezini Transteoratik Modele temellendirmiştir. Çalışma sonucunda deney grubunda 18 (%46.1) lise öğrencisi ağızotu kullanımını sonlandırırken, kontrol grubundaki öğrencilerde ağızotu kullanımını sonlandıran olmamıştır. Literatürde motivasyonel görüşmelerin sigara bağımlılık davranışına etkisinin incelendiği çalışmalar vardır. Bu çalışmalarda adölesanlara uygulanan motivasyonel görüşmelerin sigara kullanımını önemli ölçüde azalttığı bulunmuştur (Colby ve ark., 2005; Hollis ve ark., 2005; Pbert ve ark., 2006; Peterson ve ark., 2009; Woodruff, Conway, Edwards, Elliott, & Crittenden, 2007). Buradan yola çıkarak motivasyonel görüşmelerin adölesanlarda tütün ürünleriyle ilgili bağımlılık davranış değişikliği sağlamada etkili olduğu söylenebilir. Günümüzde adölesanlarda tütün ve diğer madde bağımlılıkları yaygındır. Bu tip bağımlılık davranışlarında adölesanların davranış değişikliğine yönlendirmede motivasyonel görüşme tekniği sağlık profesyonelleri için değerli bir araçtır. Bu yönüyle Taş (2015)'in tezi, bağımlılık konusunda davranış değişikliği sağlamaya yönelik bir girişim olarak motivasyonel görüşmenin kullanıldığı bir çalışma olması nedeniyle diğer tezlerden ayrılmaktadır.

Yıldız (2015)'in astım hastalığı tanısı almış adölesanlarda yapılan ev ziyaretleri ve 3 oturum şeklinde uyguladığı motivasyonel görüşmelerin yaşam kalitesine, astım kontrolü ve öz etkililiğe etkisini belirlemek amacıyla ön test- son test randomize kontrollü deneysel tasarımda gerçekleştirdiği doktora tezinde; deney grubundaki adölesanların "Astım Kontrol Testi" ve "Astımlı Çocuklar İçin Öz Etkililik Ölçeği" puan ortalamalarının arttığı belirlenmiştir. Deney grubundaki adölesanların yaşam kalitesi ölçeğinin tüm alt ölçek puan ortalamaların ve solunum fonksiyon testi ortalamalarının müdahale yapılmadan öncesine göre arttığı belirlenmiştir. Ayrıca çalışma öncesine göre astımlı adölesanların ilaç kullanım özelliklerinde, inhaler kullanım becerilerinde ve ev ortamlarında olumlu değişimler olduğu izlenmiştir. Önceki çalışmalarda astımlı adölesanlarda yapılan motivasyonel görüşmelerin öz etkililiği ve tedaviye uyumu arttırdığı bulunmuştur (Riekert, Borrelli, Bilderback, & Rand, 2011; Taheri, Nasiri, Namdari, & Salmani, 2023; Halterman, Borrelli, Fisher, Szilagyi, & Yoos, 2008; Seid ve ark., 2012). Çalışmaların sonuçlarından yola çıkarak astımlı adölesanlar ile yapılan motivasyonel görüşmelerin tedaviye uyum ve astım kontrolünü olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

Evcimen (2018)'in tip 1 diyabet tanılı ergenlere 6 ay boyunca toplam 6 kez motivasyonel görüşme tekniği kullanılarak verilen diyabet öz yönetimi eğitiminin HbA1c düzeyleri, sağlıklı yaşam biçimi davranışı geliştirme ve öz etkililik üzerine etkisini incelemek amacıyla tek grupta ön test-son yarı deneysel tasarımda yapmış olduğu yüksek lisans tezinde; deney grubundaki adölesanların "Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Ölçeği" ve "Öz Etkililik Ölçeği" puan ortalamalarında anlamlı bir artış olduğu gözlenmiştir. Motivasyonel görüşmeler sonucunda adölesanların HbA1c ortalamalarında düşüş olmasına rağmen istatistiksel olarak anlamlı bir fark oluşturmadığı belirlenmiştir. Tip 1 diyabeti olan adölesanlarda motivasyonel görüşme tekniğinin çeşitli değişkenler üzerine etkinliğini inceleyen çalışmalar incelendiğinde; motivasyonel görüşmeler sonrasında adölesanların HbA1c ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı bir düşüş olduğu bulunmuştur (Wang ve ark., 2010; Channon ve ark., 2007). Çalışma sonuçları arasındaki farklılık, diyabet yönetiminin ergenliğe geçiş, hormonlar ve psikososyal değişimler gibi birçok değişkenden etkilendiği (Silverstein ve ark., 2005); ek olarak çalışmalarda yapılandırılan motivasyonel görüşme protokolünün standart bir girişim olmaması ile ilişkilendirilebilir. Evcimen (2018)'in tezi tip 1 diyabeti olan adölesanlarda motivasyonel görüşmenin etkinliğinin incelendiği tek tezdır. Tip 1 diyabeti olan adölesanlarda hemşire liderliğinde yapılan motivasyonel görüşmelerin tip 1 diyabetin yönetiminde öz etkililiğin artırılması, sağlıklı yaşam davranışları kazandırılması ve metabolik kontrolün sağlanmasında etkili olduğu söylenebilir. Yıldız (2015) ve Evcimen (2018)'in tezlerinin sonuçları, kronik hastalığı olan adölesanlarda hastalık yönetiminin

tesis edilmesi ve sürdürülmesinde hemşire liderliğinde yapılan motivasyonel görüşmelerin adölesana ve ailesine önemli katkılar sağladığını göstermektedir.

Şahin (2023) doktora tezini, adölesanlara 40'ar dakikalık toplam 6 oturum şeklinde uyguladığı motivasyonel görüşme programının akran ve siber zorbalığa etkisini belirlemek amacıyla paralel gruplarda randomize kontrollü deneysel tasarımda gerçekleştirmiştir. Çalışma sonucunda motivasyonel görüşme programı alan deney grubunda akran ve siber zorbalık ortalama puanlarının kontrol grubuna göre anlamlı derecede daha düşük olduğu belirlenmiştir. Literatürde motivasyonel görüşmenin zorbalığı ele almadaki potansiyel etkinliğini vurgulayan nitel bir çalışma (Pennell ve ark., 2020) ve bir geleneksel derleme (Cross, Runions, Resnicow, & Britt, 2018) bulunmaktadır. Motivasyonel görüşmenin ergenlerde saldırganlık üzerindeki etkilerini inceleyen başka bir çalışmada ise motivasyonel görüşme ile akran saldırganlığında ve şiddetle ilgili olaylarda bir azalma olduğu bildirilmiştir (Cunningham ve ark., 2012). Bu nedenle motivasyonel görüşme, okul ortamlarında danışmanlık veya diğer destek hizmetlerinde uygulanabilecek değerli bir yaklaşım olarak görülmektedir (Şahin & Ayaz Alkaya, 2024). Şahin (2023)'in tezi okullarda önemli bir sorun olan akran zorbalığı ve siber zorbalık üzerine motivasyonel görüşmenin etkinliğini inceleyen ve önemli kanıtların elde edildiği; literatürde de bu konuda sınırlı sayıda çalışma olması dikkate alındığında değerli bir çalışmadır.

Sonuç

Türkiye'de hemşirelik alanında adölesanlarda motivasyonel görüşmelerin çeşitli değişkenlere etkinliğinin incelendiği 7 lisansüstü tez çalışması yapılmıştır. Yapılan tezlerin tamamında hemşire liderliğinde motivasyonel görüşme tekniği kullanılmıştır. Lisansüstü tezlerin tamamı deneysel veya yarı deneysel araştırma tipinde yapılmıştır. Çalışmaların sonuçlarına göre, sağlıklı adölesanların sağlığını geliştirmek ve riskli davranışlardan korunmalarını sağlamada; kronik hastalığı olan adölesanlarda ise tedaviye uyum ve hastalık yönetimine olumlu katkılar sağlamada; adölesanlarda tutum ve/veya davranış değişikliği oluşturmada motivasyonel görüşme tekniğinin etkili olduğu belirlenmiştir. Adölesanların sağlığını olumsuz etkileyen faktörlerin belirlenmesinde, riskli davranışların önlenmesi veya sağlıklı yaşam becerileri geliştirilmesinde, güvenli ve destekleyici ortamların teşvik edilmesinde çok önemli bir rol oynayan hemşirelerin danışman rolü üstlenerek adölesanlarda motivasyonel görüşme tekniğini etkin bir şekilde kullanması önerilir. Bu amaçla, hemşirelerin motivasyonel görüşme tekniği konusunda yetkinlik kazanmak için eğitimler alarak sertifika sahibi olması önemlidir. Adölesanlarda hemşire liderliğinde motivasyonel görüşme tekniğinin etkinliğinin incelendiği daha fazla çalışmaya ve kanıta ihtiyaç vardır.

Kaynaklar

- Akca, A. (2023). Adölesanlarda Sağlık Okuryazarlığı Temelli Motivasyonel Görüşmenin ve Sağlık Eğitiminin Beslenme ile Fiziksel Aktivite Davranışlarına Etkisi. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara.
- Armenta, C. & James, K. (2021). Motivational Interviewing and Frequent Follow-up in a Pediatric Primary Care Setting to Improve Diet and Activity in Adolescents. University of San Diego, Doctor of Nursing Practice Final Manuscripts. <https://doi.org/10.22371/07.2021.037>
- Aytekin Özdemir, A. & Köse, S. (2019). Adölesan Sağlığına Giriş. İçinde: Çelebioğlu A. (Editörler), *Adölesan Sağlığı ve Hemşirelik Yaklaşımları*, 1-8, Ankara: Türkiye Klinikleri.
- Ball, G. D., Mackenzie-Rife, K. A., Newton, M. S., Alloway, C. A., Slack, J. M., Plotnikoff, R. C. & Goran, M. I. (2011). One-on-one lifestyle coaching for managing adolescent obesity: Findings from a pilot, randomized controlled trial in a real-world, clinical setting. *Paediatrics & Child Health*, 16(6), 345-350. <https://doi.org/10.1093/pch/16.6.345>
- Bilgin, A., Muz, G. & Yuce, G. E. (2022). The effect of motivational interviewing on metabolic control and psychosocial variables in individuals diagnosed with diabetes: Systematic review and meta-analysis. *Patient Education and Counseling*, 105(9), 2806-2823. <https://doi.org/10.1016/j.pec.2022.04.008>
- Bilgin, S. & Evcimen, H. (2020). Fazla kilolu ve obez adölesanlarda motivasyonel görüşme tekniğinin kullanımı. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 10(2), 258-262. <https://dx.doi.org/10.33631/duzcesbed.553805>

- Bischof, G., Bischof, A. & Rumpf, H.-J. (2021). Motivational interviewing: An evidence-based approach for use in medical practice. *Deutsches Arzteblatt International*, 118(7), 109-115. <https://doi.org/10.3238/arztebl.m2021.0014>
- Brennan, L. (2016). Does motivational interviewing improve retention or outcome in cognitive behaviour therapy for overweight and obese adolescents? *Research & Clinical Practice*, 10(4), 4871-4886. <https://doi.org/10.1016/j.orcp.2015.08.019>
- Channon, S. J., Huws-Thomas, M. V., Rollnick, S., Hood, K., Cannings-John, R. L., Rogers, C. & Gregory, J. W. (2007). A multicenter randomized controlled trial of motivational interviewing in teenagers with diabetes. *Diabetes Care*, 30(6), 1390-1395. <https://doi.org/10.2337/dc06-2260>
- Colby, S. M., Monti, P. M., Tevyaw, T. O., Barnett, N. P., Spirito, A., Rohsenow, D. J., . . . & Lewander, W. (2005). Brief motivational intervention for adolescent smokers in medical settings. *Addictive Behaviors*, 30(5), 865-874. <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2004.10.001>
- Cross, D., Runions, K., Resnicow, K. & Britt, E. (2018). Motivational interviewing as a positive response to high-school bullying. *Psychology in the Schools*, 55(1), 464-475. <https://doi.org/10.1002/pits.22120>
- Cunningham, R. M., Chermack, S. T., Zimmerman, M. A., Shope, J. T., Bingham, C. R., Blow, F. C., & Walton, M. A. (2012). Brief motivational interviewing intervention for peer violence and alcohol use in teens: One-year follow-up. *Pediatrics*, 129(6), 1083-1090. <https://doi.org/10.1542/peds.2011-3419>
- Evcimen, H. (2018). Tip 1 Diabetes Mellituslu Ergenlerde Motivasyonel Görüşmenin Öz Etkililik Düzeylerine Olan Etkisinin İncelenmesi. Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Elazığ.
- Evcimen, H. (2023). Obez Adölesanlara Uygulanan Motivasyonel Görüşmenin Beslenme, Egzersiz Davranışı, Sedanter Aktivite Süresi ve Antropometrik Sonuçlara Etkisinin İncelenmesi. Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Erzurum.
- Gourlan, M., Philippe Sarrazin & Trouilloud, D. (2013). Motivational interviewing as a way to promote physical activity in obese adolescents: A randomised-controlled trial using self-determination theory as an explanatory framework. *Psychology & Health*, 28(11), 1265-1286. <https://doi.org/10.1080/08870446.2013.800518>
- Halterman, J. S., Borrelli, B., Fisher, S., Szilagyi, P. & Yoos, L. (2008). Improving care for urban children with asthma: Design and methods of the School-Based Asthma Therapy (SBAT) trial. *Journal of Asthma*, 45(4), 279-286. <https://doi.org/10.1080/02770900701854908>
- Hollis, J. F., Polen, M. R., Whitlock, E. P., Lichtenstein, E., Mullooly, J. P., Velicer, W. F. & Redding, C. A. (2005). Teen reach: Outcomes from a randomized, controlled trial of a tobacco reduction program for teens seen in primary medical care. *Pediatrics*, 115(4), 981-989. <https://doi.org/10.1542/peds.2004-0981>
- Jackman, K. (2012). Motivational interviewing with adolescents: An advanced practice nursing intervention for psychiatric settings. *Journal of Child and Adolescent Psychiatric Nursing : Official Publication of the Association of Child and Adolescent Psychiatric Nurses*, 25(1), 4-8. <https://doi.org/10.1111/j.1744-6171.2011.00304.x>
- Kong, A. S., Sussman, A. L., Yahne, C., Skipper, B. J., Burge, M. R. & Davis, S. M. (2013). School-based health center intervention improves body mass index in overweight and obese adolescents. *Journal of Obesity*. <https://doi.org/10.1155/2013/575016>
- Lomba, L., Kroll, T., Apóstolo, J., Gameiro, M. & Apóstolo, J. (2016). The use of motivational interviews by nurses to promote health behaviors in adolescents: A scoping review protocol. *JBI Database of Systematic Reviews and Implementation Reports*, 14(5), 27-37. <https://doi.org/10.1112/JBISRIR-2016-002564>
- Lundahl, B. & Burke, B. L. (2009). The effectiveness and applicability of motivational interviewing: a practice-friendly review of four meta-analyses. *J. Clin. Psychol*, 65, 1232-1245. <https://doi.org/10.1002/jclp.20638>
- Michalopoulou, M., Ferrey, A. E., Harmer, G., Goddard, L., Kebbe, M., Theodoulou, A., . . . & Aveyard, P. (2022). Effectiveness of motivational interviewing in managing overweight and obesity: A Systematic review and meta-analysis. *Annals of Internal Medicine*, 175(6), 838-850. <https://doi.org/10.7326/M21-3128>
- Pbert, L., Osganian, S. K., Gorak, D., Druker, S., Reed, G., O'Neill, K. M. & Sheetz, A. (2006). A school nurse-delivered adolescent smoking cessation intervention: A randomized controlled trial. *Preventive Medicine*, 43(4), 312-320. <https://doi.org/10.1016/j.ypmed.2006.04.006>
- Pennell, D., Campbell, M., Tangen, D., Runions, K., Brooks, J. & Cross, D. (2020). Facilitators and barriers to the implementation of motivational interviewing for bullying perpetration in school settings. *Scandinavian Journal of Psychology*, 61(1), 143-150. <https://doi.org/10.1111/sjop.12502>
- Peterson, A. V., Kealey, K. A., Mann, S. L., Marek, P. M., Ludman, E. J., Liu, J. & Bricker, J. B. (2009). Group-randomized trial of a proactive, personalized telephone counseling intervention for adolescent smoking cessation. *Journal of the National Cancer Institute*, 101(20), 1378-1392. <https://doi.org/10.1093/jnci/djp317>
- Riekert, K. A., Borrelli, B., Bilderback, A. & Rand, C. S. (2011). The development of a motivational interviewing intervention to promote medication adherence among inner-city, African-American adolescents with asthma. *Patient Education and Counseling*, 82, 117-122. <https://doi.org/10.1016/j.pec.2010.03.005>

- Searight, H. R. (2018). Counseling patients in primary care: Evidence-based strategies. *American Family Physician*, 98(12), 719-728.
- Seid, M., D'Amico, E. J., Varni, J. W., Munafo, J. K., Britto, M. T., Kerckmar, C. M., . . . & Darbie, L. (2012). The in vivo adherence intervention for at risk adolescents with asthma: Report of a randomized pilot trial. *Journal of Pediatric Psychology*, 37(4), 390-403. <https://doi.org/10.1093/jpepsy/jsr107>
- Seyhan Şahin, S. S. & Ayaz Alkaya, S. (2024). The effect of motivational interviewing on peer bullying and cyberbullying in adolescents: A randomized controlled trial. *Journal of Nursing Scholarship : An Official Publication of Sigma Theta Tau International Honor Society of Nursing*, 56(3), 382-391. <https://doi.org/10.1111/jnu.12959>
- Silverstein, J., Klingensmith, G., Copeland, K., Plotnick, L., Kaufman, F., Laffel, L., . . . & Clark, N. (2005). Care of children and adolescents with type 1 diabetes: A statement of the American Diabetes Association. *Diabetes Care*, 28(1), 186-212. <https://doi.org/10.2337/diacare.28.1.186>
- Stenlund, S., Koivumaa-Honkanen, H., Sillanmäki, L., Lagström, H., Rautava, P. & Suominen, S., (2022). Changed health behavior improves subjective well-being and vice versa in a follow-up of 9 years. *Health and Quality of Life Outcomes*, 20(66). <https://doi.org/10.1186/s12955-022-01972-4>
- Şahin, S. S. (2023). Adölesanlarda Motivasyonel Görüşmenin Akran Zorbalığı ve Siber Zorbalığa Etkisi: Randomize Kontrollü Çalışma. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara.
- Taheri, F., Nasiri, A., Namdari, S. & Salmani, F. (2023). Effect of motivational interviewing on treatment adherence and self-efficacy of adolescents with asthma: A randomized controlled trial. *Nursing Open*, 10(7), 4373-4383. <https://doi.org/10.1002/nop2.1679>
- Taş, F. (2015). Lise Öğrencilerinde Ağızotunu (Dumansız Tütün) Bıraktırmaya Yönelik Transteoretik Model Temelli Motivasyonel Görüşmelerin Etkisi. Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Kayseri.
- Wang, Y.-C., Stewart, S. M., Mackenzie, M., Nakonezny, P. A., Edwards, D. & White, P. C. (2010). A randomized controlled trial comparing motivational interviewing in education to structured diabetes education in teens with type 1 diabetes. *Diabetes Care*, 33(8), 1741-1743. <https://doi.org/10.2337/dc10-0019>
- World Health Organization (WHO). (2015, July 26). Adolescents: Health risks and solutions <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs345/en/>
- Wong, E. M. & Cheng, M. M. (2013). Effects of motivational interviewing to promote weight loss in obese children. *Journal of Clinical Nursing*, 22(17-18), 2519-2530. <https://doi.org/10.1111/jocn.12098>
- Woodruff, S. I., Conway, T. L., Edwards, C. C., Elliott, S. P., & Crittenden, J. (2007). Evaluation of an Internet virtual world chat room for adolescent smoking cessation. *Addictive Behaviors*, 32(9), 1769-1786. <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2006.12.008>
- Yıldız, İ. (2015). Astımlı Adölesanlarda Motivasyonel Görüşmenin Astım Kontrolü, Öz Etkililik ve Yaşam Kalitesine Etkisi. Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Kayseri.
- Yıldız, İ. & Bayat, M. (2018). Motivasyonel görüşmenin çocuk ve adölesanlarda kullanımı. *Online Türk Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(4), 249-257. <https://doi.org/10.26453/otjhs.351343>
- Yurt, S. (2008). Fazla Kilolu Adölesanlara Uygulanan Motivasyon Görüşmelerinin Beslenme Tutumu, Davranışları ve Kilo Üzerine Etkisi. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul.